

Pilihan Raya Umum 2013: Penolakan berterusan pengundi di Kelantan terhadap Barisan Nasional

Mohd Faiz Mohd Zain¹, Samsu Adabi Mamat¹, Junaidi Awang Besar², Mohd Fuad Mat Jali²

¹Pusat Pengajian Sejarah, Politik dan Strategi, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, 43600, Bangi, Selangor, ²Pusat Pengajian Sosial Pembangunan, Pembangunan dan Persekitaran, Fakulti Sains Sosial dan Kemanusiaan, Universiti Kebangsaan Malaysia, 43600, Bangi, Selangor, Malaysia

Correspondence: Mohd Faiz Mohd Zain (email: mofaz_195@yahoo.com)

Abstrak

Pilihan Raya Umum 2013 (PRU 13) telah diadakan pada 5 Mei 2013. Barisan Nasional (BN) berjaya mengekalkan pemerintahan di Malaysia namun bagi di negeri Kelantan, BN terus ditolak oleh rakyat Kelantan. Rakyat Kelantan terus memberi mandat kepada Parti Islam Se-Malaysia (PAS) untuk penggal ke-6 berturut-turut apabila berjaya menguasai majoriti 2/3 kerusi DUN dengan PAS menang 32 kerusi, BN 12 kerusi manakala Parti Keadilan Rakyat (PKR) satu kerusi. Apa yang unikinya pilihan raya di Kelantan, pertembungan dua parti politik Melayu ini sering kali memperlihatkan persaingan sengit antara dua buah parti ini. BN terus ditolak oleh rakyat Kelantan terutama di kawasan bandar dan pekan-pekan kecil di Kelantan. Berdasarkan temubual dengan beberapa pemimpin parti politik di Kelantan dan rujukan bahan sekunder, dapatan kajian menunjukkan bahawa faktor utama BN terus ditolak oleh rakyat Kelantan adalah kepimpinan Tok Guru Nik Abdul Aziz disamping kegagalan Gelombang Merah di Kelantan serta sokongan pengundi bandar kepada PAS. Secara ringkasnya, persaingan dua parti ini di Kelantan lebih tertumpu kepada semangat kepartian kerana majoriti rakyat Kelantan adalah berketurunan Melayu dan beragama Islam. Jadi isu perkauman, kenaikan harga barang, isu bekalan air dan isu tanah tidak mempengaruhi secara keseluruhan keputusan pilihan raya di Kelantan. Namun demikian semangat kepartian ini menjadi faktor utama PAS masih lagi memerintah di Kelantan. Berdasarkan keputusan PRU 2013, keinginan rakyat Kelantan untuk menukar kerajaan tetap ada, tetapi masih sayangkan kepada kepimpinan PAS di negeri ini.

Katakunci: Barisan Nasional, Kelantan, Melayu, PAS, Pilihan Raya Umum, Tok Guru Nik Abdul Aziz

Malaysia's General Election 2013: Kelantan voters' continued rejection of Barisan Nasional

Abstract

The General Election 2013 (GE-13) saw the continued rejection of the UMNO-BN by the people of the northeastern state of Kelantan and the continued ushering of the Parti Islam Se-Malaysia (PAS) for the 6th consecutive term. Based on field interviews of selected party political leaders in Kelantan and secondary sources of information this study found three success factors of the PAS : (1) the charismatic leadership of the supreme religious leader Tok Guru Nik Abdul Aziz; (2) the failure of the UMNO-BN's 'Gelombang Merah' campaign to convince local voters to swith to an UMNO-BN government; and (3) solid support of the Kelantan's urban voters for PAS. In other words the two-party competition in Kelantan was decided more by religious spirit and loyalty as the majority of the Kelantanese are Muslim. Thus, such socio-economic issues as racism, rising costs of living, water supply and land issues did not affect the overall outcome of the elections. Although the results of the 2013

elections did reflect to some extent the latent desire of the Kelantanese for a change in government the strength of the PAS religious leadership rendered it still able to prevail in this state.

Keywords: Barisan Nasional, charismatic religious leadership, Kelantanese, PAS, Tok Guru Nik Abdul Aziz, State General Election

Pengenalan

Sejak Malaysia mencapai kemerdekaan, sebanyak 13 pilihan raya telah diadakan dengan meninggalkan pelbagai suka, duka dan juga beberapa kejutan kepada parti politik, pemimpin seterusnya rakyat jelata. Pilihan raya merupakan salah satu komponen penting bagi sesuatu negara yang mengamalkan sistem pemerintahan demokrasi berparlimen. Pilihan raya memberi peluang kepada rakyat untuk memilih pemimpin yang akan menerajui tampuk pemerintahan sesuatu negara. Mengikut Mohd Fo'ad (1999), pilihan raya merupakan satu ruang kepada rakyat untuk menggunakan hak mereka memilih kerajaan yang mereka percayai boleh memerintah serta mampu memenuhi kehendak rakyat. Malaysia mengamalkan sistem politik pelbagai parti yang mana parti politik yang memperoleh majoriti mudah kerusi di Parlimen (Dewan Rakyat) atau Dewan Undangan Negeri (DUN) boleh menubuhkan Kerajaan Persekutuan atau Kerajaan Negeri. Sistem pilihan raya yang digunakan di Malaysia berasaskan '*First-Past-The-Post*' (FPTP). Ini bermakna calon yang memperoleh majoriti mudah walaupun dengan majoriti satu undi akan diisytihar pemenang di bahagian pilihan raya yang berkenaan. Beberapa elemen yang penting dalam pilihan raya di Malaysia ialah bahagian/kawasan pilihan raya, pemilih, calon dan proses pilihan raya.

Pilihan Raya Umum ke-13 (PRU 13), telah berakhir dengan memperlihatkan Barisan Nasional (BN) menguasai 133 kerusi Parlimen berbanding dengan Pakatan Rakyat (PR) yang memenangi 89 kerusi Parlimen. Penganalisis politik berpendapat kejayaan PR meningkatkan jumlah kerusi yang dimenangi daripada 82 kerusi (PRU 2008) kepada 89 kerusi (2013) disebabkan oleh tsunami politik Cina dan pengundi bandar. Daripada 133 kerusi yang dimenangi BN, 88 kerusi dimenangi oleh *United Malay National Organisation* (UMNO), tujuh kerusi *Malaysian Chinese Association* (MCA), masing-masing empat kerusi milik *Malaysian Indian Congress* (MIC), *Sarawak Progressive Democratic Party* (SPDP), dan Parti Bersatu Sabah (PBS), 14 kerusi Parti Pesaka Bumiputra Bersatu (PPP), enam kerusi Parti Rakyat Sarawak (PRS), tiga kerusi milik *United Pasokmomogun Kadazandusun Murut Organisation* (UPKO) serta satu kerusi milik Gerakan Rakyat Malaysia (GERAKAN), *Sarawak United People's Party* (SUPP) dan Parti Bersatu Rakyat Sabah (PBRS). Bagi pecahan kerusi yang dimenangi Pakatan Rakyat (PR) pula, 38 kerusi milik *Democratic Action Party* (DAP), 30 kerusi milik Parti Keadilan Rakyat (PKR) dan Parti Islam Se-Malaysia (PAS) pula 21 kerusi. Dalam pilihan raya ini juga undi popular PR lebih tinggi daripada BN. PR memperoleh 5,623,984 undi (50.9 peratus), BN pula memperoleh 5,237,699 undi (47.4 peratus) manakala lain-lain calon pula 192,894 undi (1.7 peratus). Sementara itu, undi popular bagi negeri Kelantan untuk kerusi Parlimen, PR masih menguasai dengan 412,949 undi (53.7 peratus), BN pula 330,343 undi (43 peratus) manakala calon Bebas pula, 25,745 undi (3.3 peratus). Bagi undi popular di DUN Kelantan, PR menguasai dengan 425,291 undi (55.3 peratus), BN pula 343,416 undi (44.6 peratus) manakala calon Bebas 888 undi (0.1 peratus) (*Utusan Malaysia*, 7 Mei 2013). Justeru, adalah menjadi tujuan penulisan artikel ini untuk menganalisis faktor-faktor penolakan berterusan pengundi di Kelantan terhadap BN.

Metodologi dan kawasan kajian

Sumber data kajian primer diperoleh daripada temubual bersemuka dengan beberapa orang ahli politik BN dan PAS di Kelantan dan data daripada Suruhanjaya Pilihan raya (SPR) Malaysia mengenai perkembangan pilihan raya umum di Kelantan. Maklumat sekunder diperoleh dari artikel, buku prosiding, buku rujukan ilmiah, akhbar dan latihan ilmiah. Kelantan Darul Naim merupakan salah sebuah negeri

daripada 13 buah negeri di Malaysia yang kaya dengan sumber asli. Negeri Pantai Timur Semenanjung Malaysia ini mempunyai keluasan 14,922 km², terletak di timur laut Semenanjung Malaysia, berhadapan dengan Laut China Selatan dan bersempadan dengan Provinsi Narathiwat, Thailand. Kelantan mempunyai penduduk (2010) dengan anggaran 1.5 juta dan merupakan sebuah negeri agraria (pertanian) yang mempunyai banyak kawasan tanaman padi dan perkampungan nelayan. Kelantan Darul Naim terdiri daripada 10 jajahan iaitu Kota Bharu, Pasir Mas, Tumpat, Pasir Puteh, Bachok, Kuala Krai, Machang, Tanah Merah, Jeli, Gua Musang dan jajahan kecil Lojing. Bandar-bandar utama di negeri Kelantan termasuklah Kota Bharu (ibu negeri), Pasir Puteh, Pasir Mas, Tanah Merah, Kuala Krai, Jeli, Rantau Panjang dan Pangkalan Chepa. Negeri Kelantan mengalami iklim tropika yang baik, di mana hampir setiap tahun hujan turun dengan berselang-seli mengikut bulan tertentu. Biasanya, hujan yang lebat akan berterusan selama beberapa hari atau selama beberapa bulan. Bulan-bulan yang mengalami hujan yang paling kerap ialah bulan November, Disember dan Januari, iaitu pada musim tengkujuh. Suhu setiap hari dianggarkan lebih kurang 28 °C.

Hasil kajian

Keputusan pilihan raya di peringkat DUN Kelantan

Pada PRU 2008, memperlihatkan 45 kerusi DUN yang dipertandingkan dengan BN berjaya menguasai enam kerusi berbanding pihak PR memenangi 39 kerusi (38 kerusi PAS, 1 kerusi PKR). Dalam PRU 2013 ini, BN berjaya meningkatkan jumlah kerusi yang dimenangi kepada 12 kerusi. Kebanyakan kerusi yang dimenangi oleh BN adalah di kawasan luar bandar. Jika dianalisis dari segi pekan-pekan dalam jajahan-jajahan di Kelantan, hanya pekan Jeli dan Gua Musang sahaja dimenangi oleh BN manakala bagi kerusi yang dimenangi oleh PR pula lebih tertumpu di kawasan bandar serta pekan kecil di Kelantan.

Dalam PRU 13, beberapa kawasan tumpuan memperlihatkan beberapa saingan sengit berlaku. Antaranya adalah di N37 Air Lanas di mana calon BN yang juga merupakan Pengerusi Badan Perhubungan UMNO Kelantan, Datuk Seri Mustapa Mohamed berjaya merampas kembali kerusi ini daripada PAS yang dimenangi pada PRU 12. Calon BN ini, berjaya menewaskan penyandang iaitu Ustaz Abdullah Ya'akub dengan majoriti tipis 47 undi. Kerusi N37 ini merupakan persaingan yang paling sengit kerana majoriti yang dimenangi oleh calon BN merupakan majoriti yang paling kecil dalam DUN Kelantan. Pada persidangan DUN yang pertama Ustaz Abdullah Ya'akub telah dipilih sebagai Speaker DUN Kelantan untuk penggal ke-13 (Berita Harian, 13 Jun 2013).

Sementara itu, di N22 Jelawat pula, calon PAS (Abdul Aziz Abdul Kadir) berjaya menewaskan calon BN iaitu Datuk Dr. Ilias Husain dengan majoriti 102 undi. Kawasan ini menjadi tumpuan kerana setiap kali pilihan raya akan berlaku persaingan antara BN dan PAS dan majoriti yang dimenangi juga rendah. Pada pilihan raya kali ini, N22 Jelawat majoriti yang dimenangi calon PAS merupakan kedua terendah selepas N37 Air Lanas. Satu lagi kawasan yang sering menjadi tumpuan di DUN Kelantan adalah di N6 Chempaka di mana kawasan ini menjadi taruhan PAS meletakkan Mursyidul Am PAS Tuan Guru Nik Abdul Aziz sejak tahun 1986. Pada pilihan raya kali ini, calon PAS berjaya menewaskan calon BN (Wan Razman Wan Razak) dengan majoriti 6,500 undi.

Dalam PRU 13, seramai lima calon wanita bertanding di peringkat DUN di Kelantan. Di mana tiga orang bertanding di atas tiket PAS dan dua orang lagi bagi pihak BN. Bagi PAS, mereka meletakkan Wan Ubaidah Omar (N5 Kijang), Rohani Ibrahim (N8 Tanjong Mas) dan Hjh Mumtaz Md. Nawawi (N19 Demit). Ketiga-tiga calon ini menang menewaskan calon BN dengan majoriti yang besar manakala BN pula meletakkan calon di N3 Pasir Pekan (Nik Noriza Nik Salleh) dan N28 Kemahang (Dayang Saniah Awang Hamid). Menurut Rohani Ibrahim (2013), PAS meletakkan calon wanita dalam pilihan raya berikutan dengan kehendak semasa kerana umum mengetahui pengundi serta ahli PAS juga terdiri daripada ramai wanita. Menurut beliau lagi, wanita boleh diberi tanggungjawab serta lebih amanah daripada lelaki. Pendapat beliau juga senada dengan Dr. Nik Mazlan, Yang Dipertua PAS Pasir Puteh dan Datuk Hassan

Harun, menyatakan keperluan wanita dalam politik berikutan dengan kehendak semasa dan menunjukkan adanya kebebasan dalam demokrasi.

Jadual 1. Kawasan DUN yang dimenangi oleh BN dan peratus perubahan majoriti undi

Kawasan	Peratus Perubahan (+/-)
N1 Pengkalan Kubur	1636 peratus
N25 Kok Lanas	-71 peratus
N27 Gual Ipoh	-16 peratus
N29 Selising	-87 peratus
N31 Semerak	19 peratus
N36 Bukit Bunga	341 peratus
N37 Air Lanas	-94 peratus
N 38 Kuala Balah	51 peratus
N 42 Dabong	-59 peratus
N 43 Nenggiri	84 peratus
N44 Paloh	39peratus
N45 Galas	9 peratus

Sumber : Diubahsuai daripada *Berita Harian* 7 Mei 2013, *Harian Metro* 7 Mei 2013 dan *Sinar Harian* 7 Mei 2013

Jadual 2. Kawasan DUN yang dimenangi oleh PR dan peratus perubahan majoriti undi

Kawasan	Peratus Perubahan (+/-)
N2 Kelaboran	-5 peratus
N3 Pasir Pekan	25 peratus
N4 Wakaf Baru	48 peratus
N5 Kijang	-*
N6 Chempaka	53 peratus
N7 Panchor	47 peratus
N8 Tanjung Mas	40 peratus
N9 Kota Lama	26 peratus
N10 Bunut Payung	33 peratus
N11 Tendong	-41 peratus
N12 Pengkalan Pasir	100 peratus
N13 Chetok	-26 peratus
N14 Meranti	26 peratus
N15 Gual Periok	-16 peratus
N16 Bukit Tuku	93 peratus
N17 Salor	14 peratus
N18 Pasir Tumbuh	32 peratus
N19 Demit	79 peratus
N20 Tawang	-5 peratus
N21 Perupok	17 peratus
N22 Jelawat	-90 peratus
N23 Melor	54 peratus
N24 Kadok	107 peratus
N26 Bukit Panau	-11 peratus
N28 Kemahang	-26 peratus
N30 Limbongan	-36 peratus
N31 Gaal	-65 peratus
N33 Pulau Condong	-40 peratus
N34 Temangan	-12 peratus
N35 Kemuning	13 peratus
N39 Mengkabang	-44 peratus

Kawasan	Peratus Perubahan (+/-)
N40 Guchil **	-51 peratus
N 41 Manik Urai	21 peratus

Sumber: Diubahsuai daripada Berita Harian 7 Mei 2013, Harian Metro 7 Mei 2013 dan Sinar Harian 7 Mei 2013

*Pada PRU 2008, calon PAS menang tanpa bertanding

**Dimenangi oleh calon PKR

Berdasarkan Jadual 2 menunjukkan peratus perubahan majoriti bagi kawasan yang dimenangi oleh PR memperlihatkan 14 kerusi daripada 33 kerusi mengalami kemerosotan majoriti. Di N22 Jelawat, memperlihatkan kemerosotan majoriti yang paling tinggi iaitu 90 peratus manakala di N24 Kadok pula memperlihatkan peningkatan majoriti yang paling tinggi iaitu 107 peratus. Di N24, calon PAS iaitu Azami Mohd Nor menewaskan calon BN (Mohd Basri Awang) dengan majoriti 3,097 undi. Sementara itu di N1 Pengkalan Kubor, calon BN iaitu Datuk Noor Zahidi Omar mencatatkan peningkatan majoriti paling tinggi iaitu 1636 peratus berbanding PRU 2008. Pada PRU 2008 beliau menewaskan calon PKR (Hassan Ibrahim) dengan majoriti 100 undi, manakala pada PRU 2013 pula, beliau menewaskan calon PKR (Saharun Ibrahim) dan seorang calon Bebas iaitu Izat Bukhary Ismail Bukhary dengan majoriti 1,736 undi. Senario yang menarik perhatian dalam pilihan raya kali ini, ialah apabila ketiga-tiga DUN dalam Parlimen Machang dimenangi oleh PAS, walaupun BN menang di peringkat Parlimen. DUN terbabit adalah N33 Pulau Chondong apabila calon PAS (Zulkifli Mamat) menang dengan majoriti 919 apabila menewaskan calon BN (Abdul Halim Ismail). Manakala di N34 Temangan, calon BN (Azemi Mat Zin) tewas kepada calon PAS yang juga merupakan Exco Kerajaan Negeri iaitu Dato' Dr. Mohamed Fadzli Dato' Hassan dengan majoriti 1085 undi. Satu lagi adalah di N35 Kemuning calon PAS (Mohd Roseli Ismail) menewaskan calon BN (Eriandi Ismail) dengan majoriti 1034 undi. N35 Kemuning ini, pernah menjadi kontroversi pada PRU 2004, apabila calon PAS Zakaria Yaacob menang dengan majoriti dua undi sahaja (Mohd Faiz, 2005).

Keputusan Pilihan Raya di peringkat Parlimen Kelantan

Sebanyak 14 buah kerusi parlimen yang diwartakan oleh SPR untuk negeri Kelantan. Pada PRU 2008, hanya dua kerusi sahaja yang dimenangi oleh BN manakala PAS sembilan kerusi dan PKR tiga kerusi. Tetapi pada PRU 13 BN berjaya memenangi lima kerusi dan PAS sembilan kerusi. Berdasarkan trend pengundian, dilihat rakyat Kelantan menolak seratus peratus calon PKR di peringkat Parlimen di mana kesemua kerusi yang ditandingi oleh PKR tewas kepada BN. Kesemua kerusi yang dimenangi BN adalah kawasan luar bandar cuma di P26 Ketereh kawasan pinggir bandar dimenangi oleh BN. Di P26 Ketereh, calon BN Tan Sri Annuar Musa menewaskan calon PKR Abdul Aziz Kadir dengan majoriti 974 undi. Kemenangan calon BN ini lebih dipengaruhi oleh faktor peribadi calon BN itu sendiri iaitu faktor kepimpinan beliau dalam menguruskan Persatuan Bola Sepak Kelantan (KAFA) dan lebih mesra rakyat (Rohani, 2013; Md. Yusnan, 2013).

Kawasan tumpuan setiap kali pilihan raya di Kelantan adalah di P30 Jeli yang melibatkan calon BN iaitu Datuk Seri Mustapha Mohammad yang bertanding di kerusi ini sejak tahun 1995 iaitu sejak ia diwartakan oleh SPR sebagai kawasan parlimen. Sejak PRU 1995 hingga PRU 2013, calon BN ini pernah tewas pada PRU 1999 yang disebabkan taufan politik dan reformasi Anwar Ibrahim. Pada kali ini, memperlihatkan pertembungan kali keempat antara Datuk Seri Mustapha Mohammad dengan calon PAS (Mohd Apandi Mohammad). Sejak PRU 1999, 2004, 2008 dan 2013, Jeli menjadi pertempuran dua calon ini. Majoriti pula sering turun dan naik. Pada PRU 1999, calon PAS menang dengan undi majoriti 693 undi, pada PRU 2004 hingga PRU 2013 calon BN menang dengan majoriti 7,353 undi, 4,436 undi (PRU 2008) dan 5,269 undi pada PRU 2013 (*Suruhanjaya Pilihan Raya 1999- 2004 dan Berita Harian 7 Mei 2013*).

Sementara itu, di P31 Kuala Krai memperlihatkan seorang calon luar bertanding atas tiket PAS untuk penggal kedua. Calon yang dimaksudkan adalah Dr. Mohd Hatta Md Ramli, Bendahari PAS Pusat. Dalam PRU 13 ini, beliau merupakan salah seorang orang luar yang bertanding di Kelantan selain

daripada Datuk Takiyuddin Hassan di P21 Kota Bharu. Dr. Mohd Hatta Md Ramli berjaya menewaskan calon BN (Tuan Aziz Tuan Mat) Ketua Pemuda UMNO Bahagian Kuala Krai (Mohd Fuad dan Junaidi 2011) dengan majoriti 2,043 undi. Majoriti yang dimenangi oleh calon PAS ini berkurangan berbanding dengan PRU 2008. Pada PRU 2008, Dr. Mohd Hatta Md Ramli mendapat 4,984 undi. Ini menunjukkan majoriti yang dimenangi beliau merosot sebanyak 59 peratus. Keperluan calon luar dalam pilihan raya di Kelantan menunjukkan PAS lebih cenderung meletakkan di Parlimen berbanding DUN. Menurut Md Yusnan (2013), Rohani (2013), Ahmad Baihaki (2013) dan Mohd Rosdi (2013) menyatakan Orang Kelantan lebih terbuka dalam politik mereka menerima sesiapa sahaja sebagai pemimpin asalkan perjuangan mereka memenuhi aspirasi rakyat. Menurut Md Yusnan (2013) dan Rohani (2013) lagi, calon luar ini adalah keperluan parti untuk meletakkan orang berkualiti yang boleh mewakili suara dalam parlimen. Ini dapat dibuktikan pada 2008 di mana PR memilih calon luar untuk bertanding di Kelantan. Mereka yang mempunyai pengaruh dan berketrampilan tinggi seperti Nasarudin Mat Isa (Bachok), Salahuddin Ayob (Kubang Kerian) dan Saifuddin Nasution Ismail (Machang) antara yang telah terpilih sebagai ahli parlimen di Kelantan.

Jadual 3. Parti menang di kawasan parlimen di Kelantan dan peratus perubahan majoriti undi

Kawasan	Parti Menang	Peratus Perubahan (+/-)
P19 Tumpat	PR-PAS	13.3 peratus
P20 Pengkalan Chepa	PR-PAS	33.7 peratus
P21 Kota Bharu	PR-PAS	41.4peratus
P22 Pasir Mas	PR-PAS	-10.5peratus
P23 Rantau Panjang	PR-PAS	39.9 peratus
P24 Kubang Kerian	PR-PAS	57.3 peratus
P25 Bachok	PR-PAS	-93.1 peratus
P26 Ketereh	BN- UMNO	143.5 peratus
P27 Tanah Merah	BN- UMNO	166.8 peratus
P28 Pasir Puteh	PR-PAS	-52.4 peratus
P29 Machang	BN- UMNO	-44 9 peratus
P30 Jeli	BN- UMNO	18.7 peratus
P31 Kuala Krai	PR-PAS	-59 peratus
P32 Gua Musang	BN- UMNO	91.5 peratus

Sumber: Diubahsuai daripada Berita *Harian* 7 Mei 2013, *Harian Metro* 7 Mei 2013 dan *Sinar Harian* 7 Mei 2013

Berdasarkan Jadual 3, menunjukkan dua kawasan parlimen yang dimenangi oleh calon BN menang dengan peningkatan undi majoriti melebihi 100 peratus. Kawasan yang paling mendapat tumpuan adalah di P27 Tanah Merah, di mana calon BN yang juga merupakan Ketua UMNO Bahagian Tanah Merah (Datuk Ikmal Hisham Abdul Aziz) berjaya menewaskan calon PKR (Nik Mahmood Nik Hassan) dan seorang calon Bebas iaitu Ahmad Faizal Che Harun dengan majoriti 4,227 undi. Selain itu, calon BN ini juga mencatatkan majoriti yang paling tinggi dalam kalangan calon BN yang menang pada pilihan raya kali ini. Nasib yang sama juga menimpa kepada seorang lagi calon PKR di P29 Machang, Wan Zawawi Wan Ismail yang tewas kepada calon BN, Datuk Ahmad Jazlan Yaakub dengan majoriti 805 undi.

Sementara itu, di P24 Kubang Kerian, mencatatkan peningkatan majoriti yang paling tinggi di kalangan ahli parlimen PAS di Kelantan. Dalam PRU 2013 ini, calon PAS iaitu Ahmad Baihaki Attiqullah menewaskan calon BN yang juga Ketua Pemuda UMNO Kelantan, Anuar Safian dengan majoriti 16,741 undi. Bagi P25 Bachok, pula memperlihatkan persaingan sengit antara calon BN iaitu Datuk Dr. Awang Adek Hussein dengan calon PAS (Ahmad Marzuk Shaary). Calon PAS ini menang dengan majoriti yang tipis iaitu 201 undi. Situasi ini, memperlihatkan majoriti yang dimenangi oleh Ahmad Marzuk Shaary merupakan majoriti yang paling kecil dalam pilihan raya parlimen di Kelantan. Dalam pada itu, situasi yang mengejutkan seluruh Malaysia di mana calon BN di P22 Pasir Mas, Che Johan Che Pa tidak menyerahkan borang pencalonan kepada Pegawai Pengurus Pilihan Raya iaitu Mohd Ghazali Mohammad, menyebabkan pertempungan dua penjujur antara calon Bebas yang juga penyandang

kerusi Datuk Ibrahim Ali dengan calon PAS iaitu Nik Mohamad Abduh Nik Abdul Aziz yang juga merupakan anak kepada Tok Guru Nik Aziz (Utusan Malaysia, 21 April 2013; Sinar Harian, 21 April 2013). Kekalahan Ibrahim Ali sudah diduga sejak awal lagi, beliau tewas dengan majoriti 8991 undi. Ini membuktikan kemenangan beliau pada 2008, semata-mata kerana sokongan ahli serta penyokong PAS. Puca Ibrahim Ali kalah pada PRU 2013 ini, kerana pada PRU 2008 beliau bertanding atas tiket bebas menggunakan lambang PAS, tetapi tindakan beliau banyak membelakangkan kepimpinan PR khususnya PAS.

Faktor-faktor penolakan rakyat kepada Barisan Nasional

a) Imej kepimpinan Tok Guru

Sejak memerintah Kelantan pada tahun 1990, PAS Kelantan berjaya menonjolkan imej kepimpinan Tok Guru Nik Abdul Aziz sebagai seorang ulama yang memerintah negeri ini secara bersih dan dihormati di segenap peringkat. Beliau menjadi Menteri Besar Kelantan ketujuh pada 21 Oktober 1990. Beliau merupakan orang kedua paling lama selepas Ketua Menteri Sarawak, Tan Sri Abdul Taib Mahmud. Bagaimanapun, selepas PAS berjaya membentuk kerajaan negeri untuk penggal ke-6, Tok Guru Nik Abdul Aziz berundur daripada jawatan Menteri Besar dan digantikan dengan ADUN Pasir Pekan iaitu Datuk Ahmad Yaacob. Sebelum PRU 13 dijalankan, beberapa tokoh PAS meramalkan tiada pengganti sesuai untuk jawatan Menteri Besar. Antaranya ialah Sasterawan Dinsman, misalnya, berkata madrasah politik 23 tahun di bawah pemerintahan Nik Aziz tidak berjaya melahirkan pemimpin yang sepadan atau dapat menandingi kebolehan dan keperibadian Tok Guru. Penganalisis politik iaitu Mohd Sayuti Omar berkata, usaha melahirkan pelapis Nik Aziz tidak pernah dilakukan secara langsung atau serius oleh PAS. Kebanyakan calon dan tokoh yang berhajat menggantikan Nik Aziz adalah hipokrit. Mereka yang cuba menampakkan peribadi dan berpakaian ala-Tok Guru sebenarnya lakonan hujung minggu (Juhaidi Yean, 2013).

Sedar atau tidak pengaruh dan imej Tok Guru amat mempengaruhi pola pengundian di Kelantan. Tok Guru Nik Abdul Aziz mempunyai aura tersendiri dimana dengan keperibadian beliau yang dilihat warak dan sederhana telah menarik hati para pengundi di Kelantan. Keperibadian beliau ini boleh menarik minat sokongan khususnya golongan muda yang baharu mula mengenal erti politik (Mohd Huzaimy, 2013). Ternyata pengaruh beliau juga bukan sahaja mempengaruhi undi dalam pilihan raya juga dalam proses pemilihan calon dalam pilihan raya jika berlaku pertikaian di peringkat kawasan. Contohnya, seperti yang berlaku dalam pemilihan calon PRU 13 di parlimen Kubang Kerian. Pada mulanya, PAS kawasan Kubang Kerian mencadangkan seorang calon wanita iaitu Hj. Mumtaz Md. Nawawi tetapi dibantah oleh akar umbi parti. Justeru, Yang Dipertua PAS kawasan Kubang Kerian Dato' Husam Musa dan beberapa AJK PAS Kawasan Kubang Kerian berjumpa dengan Tok Guru bagi menyelesaikan permasalahan ini. Sebagai ganti, Dato' Husam mencadangkan diri beliau sebagai calon tetapi Tok Guru tidak menerima cadangan beliau, lantas menyatakan calon PAS untuk Kubang Kerian adalah Ustaz Ahmad Baihaki Attiqullah dan Datuk Husam Musa akan bertanding di Putrajaya (Abdul Rahman, 2013; Ahmad Baihaki, 2013).

Sokongan daripada pihak jentera pilihan raya juga mempengaruhi Tok Guru Nik Aziz diangkat menjadi imej bagi PAS. Setiap kali poster calon pilihan raya dinaikkan gambar Tok Guru Nik Aziz juga dinaikkan bagi menggambarkan sokongan daripada akar umbi. PAS Kelantan menggunakan sepenuhnya imej Tok Guru Nik Aziz bagi menarik perhatian pengundi (Kanidy, 2013; Rosmadi, 2013). Penggunaan imej Tok Guru Nik Aziz ini turut mewarnai senario perang poster dalam PRU 13 ini. Hal sedemikian bukan sahaja berlaku dalam PAS malahan juga kepada penyokong BN. Setiap kali poster calon dinaikkan gambar Perdana Menteri Datuk Seri Mohd Najib Abdul Razak juga dinaikkan. Ini juga menunjukkan kedua-dua pihak memerlukan seorang tokoh besar untuk menarik hati pengundi. Ini telah diakui oleh beberapa jentera pilihan raya, di mana mereka memerlukan seseorang untuk menarik hati pengundi (Nik Mazian, 2013; Hassan, 2013). Dengan kata lain, gambaran pemimpin utama parti ini dapat membantu

menaikkan serta menarik perhatian pengundi pada pilihan raya. Ini dapat dibuktikan dengan jelas seperti gambar di bawah:

Sumber: Mohd Faizd Mohd Zain, 3 Mei 2013

Gambar 1. Bilik Gerakan Operasi PAS bagi Parlimen Kota Bharu yang memperlihatkan calon Parlimen Kota Bharu Dato' Hj Takiyuddin Hassan, tiga orang calon DUN PAS iaitu Dato' Anuar Tan Abdullah (Kota Lama), Dr. Ramli Mamat (Bunut Payung) dan Rohani Ibrahim (Tanjong Mas) serta Tok Guru Nik Abdul Aziz.

Sumber: Mohd Faizd Mohd Zain, 2 Mei 2013

Gambar 2. Sebuah replika yang menunjukkan poster Presiden UMNO Datuk Seri Mohd Najib Tun Abdul Razak, calon BN Parlimen Kota Bharu, Datuk Mohd Fatmi Che Salleh dan Calon BN, Tanjong Mas (Kanidy Omar)

Selain itu, pengaruh Tok Guru juga dipengaruhi oleh sikap penyokong PAS yang begitu fanatik kepada beliau. Gambar beliau akan terus dipamer di mana sahaja sama ada di kenderaan atau pun rumah penyokong fanatik PAS. Sikap taksuf penyokong PAS sering mengagungkan Tok Guru sebagai tokoh yang terbilang. Tok Guru pernah berkata di dalam satu ceramah, beliau tidak pernah minta diagungkan, tetapi ahli PAS dan masyarakat setempat mengagungkan beliau. Tok Guru merupakan ikon kepada rakyat Kelantan, sehingga pihak UMNO sendiri mengakui amat sukar untuk menyerang peribadi Tok Guru Nik Aziz, beliau berkarismatik dan populariti beliau sangat tinggi di mata masyarakat Kelantan (Md. Yusnan, 2013; Mohamad Zaidan, 2013; Rohani, 2013).

Pada hari ini, selepas peralihan kuasa kepemimpinan kerajaan negeri Kelantan daripada Tok Guru Nik Abdul Aziz kepada Dato' Ahmad Yaacob, beliau masih lagi diangkat sebagai pemimpin ulung PAS di Kelantan. Ini kerana pada hari ini, Tok Guru Nik Abdul Aziz masih lagi Pesuruhjaya PAS Kelantan, jadi segala urusan parti masih lagi dibawah tanggungjawab beliau. Untuk menghargai kepemimpinan Tok Guru, kerajaan negeri Kelantan sedang dalam perancangan untuk menubuhkan Institut Pemikiran Tok Guru

dalam menghargai sumbangan beliau sepanjang menjadi Menteri Besar Kelantan (Abdul Rahman, 2013; Mohd Huzaimy & Nik Mazian, 2013).

Sumber: Mohd Faiz Mohd Zain, 5 April 2013

Gambar 3. Tok Guru menyampaikan kuliah pagi Jumaat di Medan Ilmu Jalan Dato' Pati Kota Bharu

b) Pengundi bandar dan Cina

Pengundi bandar dan pengundi Cina menjadi topik perbualan yang hangat selepas PRU 13. Umumnya di Malaysia, seluruh ibu negeri dikuasai oleh pihak PR kecuali di Johor Bharu dan Kangar. Begitu juga di DUN Kelantan, semua pekan utama jajahan di negeri ini dikuasai oleh pihak PR kecuali di Air Lanas (Pekan Jajahan Jeli) dan Galas (Pekan jajahan Gua Musang). Bagi jajahan Kota Bharu baru hanya satu kerusi sahaja dimenangi oleh BN iaitu Kok Lanas. Dalam jajahan Kota Bharu mempunyai 12 buah DUN dan empat buah Parlimen. Bagi parlimen pula, hanya satu dimenangi oleh BN iaitu di Ketereh. Ini menunjukkan beberapa pekan kecil dalam jajahan Kota Bharu juga dimenangi oleh PR. Tetapi pekan kecil di Kota Bharu ini sudah menjadi kubu kuat bagi PAS terutamanya di Pengkalan Chepa dan Kubang Kerian.

Kecenderungan pengundi bandar milik PR kerana pengundi bandar lebih terbuka dan banyak terdedah dengan media sosial seperti facebook, blog dan beberapa laman sosial yang lain. Pengundi bandar melihat janji yang dibuat oleh BN gagal menarik perhatian mereka kerana mereka telahpun selesa dan mempunyai segala. Pengundi bandar melihat janji-janji yang dibuat oleh PR lebih bersifat kekampungan (Nik Mazian, 2013; Rosmadi, 2013). Kecenderungan pengundi Cina terhadap PR juga berlaku di Kelantan. Contohnya, di Parlimen Kota Bharu, calon BN iaitu Datuk Mohd Fatmi Che Salleh gagal menarik perhatian pengundi di Kota Bharu apabila tewas kepada calon PAS, Dato' Takiyuddin Hassan yang menang dengan majoriti 15,970 undi. Di dalam parlimen ini pengundi Melayu berjumlah 82.8 peratus, manakala pengundi Cina berjumlah 15.8 peratus. Parlimen ini merupakan satu-satunya kawasan yang mempunyai pengundi cina melebihi 10 peratus. Senario ini juga berlaku DUN Kota Lama dalam Parlimen Kota Bharu, di mana calon PAS Dato' Anuar Tan Abdullah menang dengan majoriti 6618 undi. Calon PAS berjaya menewaskan dua calon lain iaitu Tan Ken Ten (MCA/BN) dan Mohd Zakiman Abdu Bakar (Bebas). DUN Kota Lama diwakili pengundi Melayu sebanyak 63.7 peratus manakala pengundi Cina 33.9 peratus. Dato' Anuar Tan Abdullah adalah seorang tokoh yang disegani oleh masyarakat Cina Kelantan, melalui usaha dan suara beliau dalam kerajaan negeri, Jalan Kebun Sultan diiktiraf sebagai *China Town* di Kelantan. Selepas PRU 13, beliau dilantik dalam Majlis Mesyuarat Kerajaan Negeri Kelantan (Exco Kerajaan Negeri) dengan portfolio Jawatankuasa Perindustrian, Perdagangan dan Pembangunan masyarakat (*Sinar Harian*, 9 Mei 2013).

Kecenderungan pengundi Cina juga dapat dilihat berlaku di DUN Guchil dalam Parlimen Kuala Krai dimana calon PKR (Mohd Roslan Puteh) menang dengan majoriti 492 undi. Beliau menewaskan dua

calon lain iaitu Datuk Nik Sapeia Nik Yusof (PPP-BN) dan seorang calon Bebas (Bustaman Yaacob). Di DUN ini, pengundi Melayu 84.7 peratus manakala pengundi Cina pula sebanyak 12.1 peratus. Datuk Nik Sapeia Nik Yusof merupakan satu-satunya calon Melayu dari BN bukan daripada UMNO. Ini merupakan kali pertama PPP bertanding dalam pilihan raya di Kelantan. Pengundi Cina pada kali ini sama seperti 2008, di mana mereka menerima kepimpinan ulamak di Kelantan. Pengundi Cina menolak MCA di Kota Lama adalah disebabkan isu Hudud yang dimainkan oleh MCA pusat. Dalam akhbar The Star 3 Mei 2013 menyiarkan iklan untuk mengingatkan masyarakat Cina bahayanya mengundi PAS. Dalam iklan itu turut menyatakan undi PAS merupakan satu undi mengekang kebebasan masyarakat bukan Islam. Hal ini berbeza dengan pemahaman masyarakat Cina yang telah lama berada dalam pemerintahan PAS. Kebanyakan mereka sudah mengerti bahawa hudud adalah untuk orang Islam sahaja. Orang Cina di Kelantan sudah memahami perjuangan PAS sesuai dengan slogan *PAS For All*. Bagi mereka PAS adalah sebuah parti yang tidak rasis sesuai dengan sokongan minoriti di Kelantan. Orang Cina melihat BN lebih eksklusif untuk golongan atasan sahaja sedangkan PAS sesuai dengan kehendak dan aspirasi mereka kerana pemimpin PAS ini lebih terbuka (Abdul Rahman, 2013; Rohani, 2013; Mohamad Zaidan, 2013).

c) Kegagalan manifesto BN dan Gelombang Merah

Kegagalan manifesto BN Kelantan juga merupakan faktor penyebab mengapa pengundi masih lagi menolak BN untuk bertapak di bumi Kelantan. Pada pilihan raya kali ini, BN memperkenalkan AkujANJI BN Kelantan yang bertajuk 'Rakyat Dihati, Janji Ditepati' gagal menarik hati masyarakat Kelantan. Antara isu yang dibawa oleh BN Kelantan adalah menyelesaikan masalah air di Kelantan. Tetapi masyarakat Kelantan tetap menolak BN walaupun BN berjanji untuk menyelesaikan masalah air dalam tempoh lima tahun.

Menurut Md Yusnan (2013), rakyat Kelantan tidak mempercayai janji BN untuk menyelesaikan masalah air. Ini kerana menurut beliau sepatutnya masalah ini boleh diatasi pada awal pemerintahan PAS di Kelantan. Tetapi peruntukan daripada kerajaan pusat disekat dalam menyelesaikan masalah ini. Pendapat beliau senada dengan Ahmad Baihaki (2013) yang menyatakan isu ini boleh diselesaikan jika mendapat peruntukan daripada kerajaan pusat. Tambah beliau lagi, masalah air tidak seburuk seperti yang dilaporkan oleh pihak media. Menurut beliau lagi, masalah air di Kelantan bukanlah bermakna air tiada langsung cuma masalah tekanan air sahaja yang rendah. Dengan kata lain, air bukan tiada di Kelantan, tetapi air perlahan akibat tekanan yang rendah.

Bagi Abdul Rahman (2013) pula, isu air ini kurang mendapat perhatian rakyat Kelantan kerana mereka mempunyai alternatif mendapat sumber air yang lain iaitu perigi. Rakyat Kelantan lebih berminat jika BN menawarkan bagaimana untuk menyelesaikan kemiskinan bandar di Kelantan. Pendapat beliau juga senada dengan Mohd Rosdi (2013) yang menyatakan rakyat Kelantan mempunyai alternatif untuk mendapatkan bekalan air. Jika air yang mereka dapat dari Air Kelantan Sdn Bhd itu kotor atau berkarat, mereka mempunyai alternatif lain seperti perigi.

Selain itu, kegagalan BN juga dapat dilihat kerana masih mempermainkan isu hudud yang menyatakan isu ini hanyalah isu politik PAS ketika pilihan raya. Menurut Mohd Rosdi (2013) dan Hassan (2013) menyatakan hudud merupakan permainan politik PAS ketika pilihan raya. PAS masih belum bersedia untuk melakukan hudud di Malaysia kerana tidak mendapat sokongan daripada rakan mereka dalam PR. Bagaimanapun, pendapat ini diselar beberapa pemimpin PAS antaranya Nik Mazlan (2013) yang menyatakan hudud ini adalah syariat Allah dan bukannya milik PAS. Menurut beliau lagi hudud tidak boleh dijalankan di Kelantan kerana tiada kerjasama dengan jabatan kerajaan. Menurut Abdul Rahman (2013) dan Rohani (2013), PAS akan terus perjuangkan hudud selagi ia tidak dilaksanakan di Malaysia. Menurut mereka, masyarakat Cina di Kelantan sudah memahami hudud hanya akan dijalankan kepada orang Islam. Pemahaman mereka ini menyaksikan slogan yang dibawa oleh PAS iaitu *PAS For All* membuktikan ia berjaya menarik perhatian bukan Islam untuk terus berjuang dengan PAS.

Gelombang Merah dan Gerakan Tukar, merupakan satu gerakan yang dilakukan oleh NGO yang memperjuangkan untuk menumbangkan kerajaan PAS di Kelantan (Rosmadi, 2013). Bagaimanapun, usaha Gerakan Tukar ini gagal menarik perhatian pengundi di Kelantan. Namun gerakan ini, tidak boleh

dinafikan kegagalan seratus peratus kerana pengundi yang menetap di Kelantan mungkin terkena tempiasnya. Pengundi dari luar Kelantan mungkin tidak mengetahui wujudnya gerakan ini. Ini diakui oleh Rosmadi Ismail (2013), Gelombang Merah tidak sampai di Kuala Lumpur. Pengundi yang menetap di Kuala Lumpur lebih tertarik dengan janji yang dibuat oleh PR seperti penghapusan tol, penghapusan PTPTN dan penurunan harga kereta (Hassan, 2013; Kanidy, 2013; Mohamad Zaidan, 2013).

Bagi pemimpin PAS pula, Gelombang Merah memberi kesan kepada jentera PAS untuk terus berkempen kerana perasaan bimbang dan takut kepada Gelombang Merah itu tetap ada. Namun, selepas penamaan calon gelombang Merah ini tiada taringnya lagi. Mereka berpendapat kemungkinan calon yang diharapkan oleh penggerak gelombang merah ini tidak terpilih sebagai calon BN di Kelantan (Ahmad Baihaki, 2013; Abdul Rahman, 2013; Nik Mazian, 2013; Rohani, 2013).

Md. Yusnan (2013) pula menyatakan, rakyat Kelantan sendiri tidak yakin dengan Gelombang Merah. Ini kerana mereka melihat Pengerusi Badan Perhubungan UMNO Kelantan (Datuk Sri Mustapa Mohamad) bertanding dua kerusi iaitu di parlimen Jeli dan DUN Air Lanas, membuktikan pemimpin UMNO sendiri tidak yakin dengan Gelombang Merah ini. Menurut beliau, Gelombang Merah ini tidak mencapai matlamat kerana selepas penamaan calon, calon BN yang bertanding lebih menonjolkan diri daripada parti. Ini bermaksud calon BN lebih mempromosikan diri masing-masing berbanding menonjolkan produk parti yang akan ditawarkan jika memerintah Kelantan. Situasi ini boleh dilihat dan berlaku di parlimen Ketereh di mana Tan Sri Anuar Musa menang bukan kerana faktor Gelombang Merah ini tetapi lebih bersifat peribadi beliau yang dilihat lebih mesra rakyat dan ketokohan beliau dalam pembangunan bola sepak Kelantan (Rohani, 2013).

Sumber: Mohd Faiz Mohd Zain, 1 Mei 2013

Gambar 4. *Kempen Gerakan Tukar dan Gelombang Merah di Jalan Bayam, Kota Bharu*

d) Personaliti calon

Personaliti calon turut menjadi tumpuan pengundi di Kelantan. Imej korporat dan liberal tidak sesuai dengan kehendak rakyat Kelantan yang 90 peratus penduduknya adalah Melayu dan beragama Islam. Rakyat Kelantan secara jelas mahu kepimpinan ulama diteruskan di negeri ini. Ini jelas dapat dilihat beberapa calon PAS berkelulusan agama sama ada dari Timur Tengah dan juga tempatan terus diterima oleh rakyat Kelantan. Kecenderungan ini dapat dilihat di Parlimen Kubang Kerian, calon PAS iaitu Ustaz Ahmad Baihaki Attiullah lulus pengajian Islam dari Jordan menewaskan calon UMNO/BN (Hj. Anuar Safian) seorang ahli perniagaan dengan majoriti 16,741 undi. Kemenangan calon PAS ini menunjukkan golongan ulamak lebih diterima di Kubang Kerian. Senario ini mungkin disebabkan dalam Parlimen Kubang Kerian tersebut mempunyai beberapa buah pondok yang membantu kemenangan calon PAS di Kubang Kerian (Ahmad Baihaki, 2013).

Begitu juga di DUN Pasir Tumbuh dalam parlimen Kubang Kerian, imej ustaz sinonim dengan PAS. Walaupun kedua-dua calon merupakan lulusan agama tetapi masyarakat di Pasir Tumbuh melihat ustaz dari PAS lebih alim daripada ustaz dari UMNO. Calon PAS di Pasir Tumbuh ini merupakan Abdul Rahman Yunus merupakan lulusan daripada India, manakala calon BN (Mohd Syamsul Mohd Yusoff) merupakan lulusan dari Timur Tengah. Pada PRU 13, calon PAS menang dengan majoriti 4,501 undi. Kemenangan calon PAS ini juga, adalah sokongan daripada beberapa pondok di Pasir Tumbuh ini kepada beliau kerana tindakan calon BN menyelar beberapa sekolah pondok di Kelantan (Abdul Rahman, 2013).

Personaliti calon PAS juga dilihat banyak meletakkan muka baharu dari kalangan profesional bertanding di Kelantan. Antaranya bekas pensyarah Universiti Islam Antrabangsa (UIA), Dr. Md. Yusnan Yusof yang menewaskan calon BN (Othman Omar) di DUN Melor dengan majoriti 2,489 undi. Selain itu, bekas peguam iaitu Hjh Mumtaz Md Nawawi yang menewaskan calon BN (Wan Mohd Nazi Wan Hamat) di DUN Demit dengan majoriti 8,581 undi yang merupakan majoriti paling besar di DUN Kelantan. Sementara itu, di peringkat Parlimen pula, seorang doktor perubatan iaitu Dr. Izani Hussin berjaya menewaskan calon BN (Datuk Dali Husin) di Parlimen Pengkalan Chepa dengan majoriti 15,120 undi (Abdul Rahman, 2013; Rohani, 2013).

BN Kelantan masih gagal meletakkan calon yang berkualiti yang mampu diterima oleh rakyat Kelantan. BN Kelantan perlu suntikan baharu untuk berhadapan dengan PAS pada masa yang akan datang. Apa yang boleh diperkatakan, BN gagal meletakkan calon yang boleh menang dalam pilihan raya kali ini (Hassan, 2013). Jika dilihat daripada calon BN yang menang pada pilihan raya kali ini rata-ratanya memperlihatkan orang lama kembali semula ke Parlimen dan DUN. Contohnya, di DUN Dabong dalam parlimen Kuala Krai, Datuk Ramzi Abdul Rahman kembali semula ke DUN selepas lima tahun menghilang apabila tewas pada pilihan raya 2008. Pada PRU 2013 beliau menewaskan calon PAS iaitu Ku Mohd Zaki Ku Hussin dengan majoriti 229 undi. Di peringkat Parlimen pula, kehadiran semula Tan Sri Annuar Musa di Parlimen ialah selepas kali terakhir beliau berada di parlimen pada 1995-1999 ketika menjawat jawatan Menteri Pembangunan Luar Bandar. Kehadiran beliau ini sangat dinantikan oleh seluruh rakyat Kelantan untuk melihat apakah sumbangan yang beliau boleh berikan kepada rakyat Kelantan. Rakyat Kelantan berharap suara Tan Sri Annuar Musa di Parlimen ini boleh membawa perubahan kepada rakyat Kelantan seperti beliau lakukan kepada sukan bola sepak di Kelantan (Rosmadi, 2013; Mohamad Zaidan, 2013). Pada PRU 13, beliau menewaskan Pengerusi PKR Negeri Kelantan iaitu Abdul Aziz Abd Kadir dengan majoriti 974 undi. Justeru ini menunjukkan BN Kelantan iaitu UMNO harus mencari pemimpin baru untuk meneruskan perjuangan mereka bagi menawan kembali Kelantan. UMNO Kelantan harus melihat dan membuat perancangan untuk mencari pemimpin pelapis untuk menggantikan pemimpin UMNO Kelantan pada hari ini. Dengan kata lain, UMNO Kelantan harus melakukan transformasi bukan sahaja kepada pengurusan parti malah wajar melakukan transformasi kepimpinan parti.

Kesimpulan

Pada keseluruhannya, walaupun BN Kelantan memperoleh penambahan kerusi pada PRU 13, tetapi ia bukanlah sesuatu yang mudah untuk BN mengambil alih pentadbiran negeri ini daripada PAS, jika tidak ada isu besar yang memihak kepada BN. Hal ini dapat dilihat pada PRU 2004 apabila BN hampir menamatkan pemerintahan PAS di Kelantan. Jika tidak ada perpecahan dalaman yang berlaku dalam UMNO Kelantan ketika itu, negeri ini hampir pasti dirampas oleh BN pada tahun 2004. Walau bagaimanapun, pada PRU 13, masih lagi rezeki PAS untuk terus berkhidmat kepada rakyat Kelantan. Gabungan tsunami politik bandar dan Cina, kepimpinan Tok Guru serta kelemahan manifesto BN meneruskan pemerintahan PAS di Kelantan. Apa yang boleh diterjemahkan, rakyat Kelantan berkeinginan untuk menukar pemerintahan Kelantan, tetapi dalam masa yang sama mereka masih lagi sayangkan kepimpinan ulama di negeri ini. Dengan kata lain, rakyat Kelantan secara jelas mahu meneruskan kepimpinan ulama, tetapi tidak menolak UMNO sepenuhnya.

Penghargaan

Penghargaan kepada dana penyelidikan DPP-2013-189 Pilihan Raya Umum ke-13: Politik Lama vs. Politik Baru.

Rujukan

- Abdul Rahman Yunus, YB Ustaz (2013) ADUN Pasir Tumbuh. Temuramah di Pejabat PAS Kawasan Kubang Kerian. Pada 20 Jun 2013.
- Ahmad Baihaki Attiquillah, YB Ustaz (2013) Ahli Parlimen Kubang Kerian. Temuramah di Pusat Khidmat Ahli Parlimen Kubang Kerian. Pada 19 Jun 2013.
- Hassan Harun, Datuk (2013) Temuramah di Sekolah Tinggi Wadi Sofia. Pada 24 Jun 2013.
Berita Harian, 7 Mei 2013.
Berita Harian, 13 Jun 2013.
Harian Metro, 7 Mei 2013.
- Juhaidi Yean Abdullah (2013) Dilema PAS cari 'fotostat' ganti Nik Aziz. *Berita Harian* 15 Mac 2013.
- Kanidy Omar (2013) Ahli Jawatankuasa UMNO Bahagian Kota Bharu. Temuramah di Phranak Kopitiam. Pada 9 Julai 2013.
- Mohamad Zaidan Abdul Rahim (2013) Setiausaha Kerja Pergerakan Pemuda UMNO Kelantan. Temuramah di Pejabat UMNO Negeri Kelantan. Pada 1 Julai 2013.
- Mohd Faiz Mohd Zain (2005) Politik dan Pilihan Raya: Kajian terhadap pola undi UMNO dalam Pilihan Raya Umum 1999 dan 2004 di Kelantan. *Latihan Ilmiah*. Pusat Pengajian Sejarah, Politik dan Strategi. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Mohd Fo'ad Sakdan (1999) *Pengetahuan asas politik Malaysia*. Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur.
- Mohd Huzaimy Hussein, YB (2013) ADUN Perupok. Temuramah di Pusat Khidmat ADUN Perupok. Pada 15 Jun 2013.
- Mohd Rosdi Abdul Aziz, Datuk (2013) Timbalan Ketua UMNO Bahagian Tumpat. Temuramah di Wisma Kontraktor Melayu Malaysia Negeri Kelantan. Pada 11 Jun 2013.
- Md. Yusnan Yusof. YB. Dr (2013) ADUN Melor. Temuramah di kediaman beliau di Ketereh. Pada 30 Jun 2013.
- Nik Mazian Mohamed. YB Dato' Dr (2013) Ahli Parlimen Pasir Puteh. Temuramah di Masjid al Muttaqim, Lundang. Pada 18 Jun 2013.
- Rohani Ibrahim, YB (2013) ADUN Tanjong MAS. Temuramah di Pusat Khidmat ADUN Tanjong Mas. Pada 3 Julai 2013.
- Rosmadi Ismail, Datuk (2013) Ketua Pergerakan Pemuda UMNO Bahagian Kota Bharu. Temuramah di ISCORP Sdn Bhd. Pada 27 Jun 2013.
Sinar Harian, 21 April 2013.
Sinar Harian, 7 Mei 2013.
Sinar Harian, 9 Mei 2013
- Suruhanjaya Pilihan Raya, *Laporan Pilihan Raya Umum 1999*. Kuala Lumpur, Malaysia.
- Suruhanjaya Pilihan Raya, *Laporan Pilihan Raya Umum 2004*. Kuala Lumpur, Malaysia.
- Suruhanjaya Pilihan Raya, *Laporan Pilihan Raya Umum 2008*. Kuala Lumpur, Malaysia
- Utusan Malaysia*, 21 April 2013.